

РЕЦЕНЗІЯ

д.е.н., професора, завідувача кафедри фінансів,
банківської справи та страхування
Національного університету «Чернігівська політехніка»

Дубини Максима Вікторовича

на дисертаційну роботу

Маляра Станіслава Анатолійовича на тему:

«Організаційно-економічний механізм розвитку житлового фонду»,

поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії

за спеціальністю 051 «Економіка»

(05 – Соціальні та поведінкові науки)

Актуальність обраної теми дисертаційного дослідження

Забезпечення громадян житлом є однією з ключових умов підвищення якості їх життя, спроможності активно розвиватися. Відповідно у переважній більшості розвинутих країн світу уряди присвячують значну увагу цим процесам, у взаємодії з центральними банками створюють умови для спроможності громадян придбавати власне житло, вкладати власні кошти в цей вид активів.

В Україні сьогодні сформувалася складна ситуація з функціонуванням та розвитком житлового фонду. З однієї сторони від Радянського Союзу країні досталися значні обсяги житла, яке на сьогодні перебуває вже не в найкращому стані і потребує модернізації та реконструкції. З іншого боку в країні досі не створені привабливі умови для купівля власного житла громадянами. Темпи нового будівництва є надто низькими.

Війна в сучасних умовах звичайно негативно вплинула на розвиток житлового фонду в країні, його обсяги. Значні руйнування будинків, знищення окремих міст та сіл лише поглиблює проблеми створення нового житлового фонду, будівництво нового житла для громадян, які переселилися в інші регіони країни, виїхали за кордон і втратили власні квартири та будинки.

Відповідно питання пошуку нових механізмів відновлення зруйнованого житла, розвитку будівельної галузі в країні є актуальними, об'єктивно необхідними для формування умов для розвитку житлового фонду в Україні.

Відповідно тема дисертаційної роботи Маляра Станіслава Анатолійовича є актуальною.

Зв'язок дисертації з науковими програмами, планами, темами

Дисертаційна робота Маляра С. А. виконана згідно з тематикою плану науково-дослідних робіт Київського університету імені Бориса Грінченка за темою: «Розвиток економіки міста Києва в умовах євроінтеграції» (номер державної реєстрації 0118U001561), в рамках якої сформульовано прикладні рекомендації щодо формування, трансформації та розвитку економіко-організаційного механізму розвитку житлового фонду.

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій

Ознайомлення зі змістом дисертації дозволяє зробити висновок, що сформовані автором наукові положення, висновки та рекомендації є достовірними та обґрунтованими. Як результат дисертаційної роботи досягнуто основну мету дослідження, яка полягає у поглибленні науково-методичних основ, розробці теоретико-методологічного забезпечення і практичних рекомендацій щодо формування та оцінювання ефективності функціонування організаційно-економічного механізму розвитку житлового фонду.

Методологічні положення дослідження ґрунтуються на використанні загальнонаукових та спеціальних методів. Зокрема, діалектичний метод, методи аналізу, синтезу, наукового абстрагування – для систематизації наукових підходів до визначення сутності понять «організаційно-економічний механізм розвитку житлового фонду», «критична інфраструктура»; абстрактно-логічний метод – для обґрунтування науково-методологічних підходів дослідження процесу формування та модернізації організаційно-економічного механізму розвитку житлового фонду, методи групування, систематизації – для класифікації об'єктів критичної інфраструктури; компаративний аналіз, статистичні методи – для проведення оцінки сучасного стану житлового фонду України та його критичної інфраструктури, експертний метод – для визначення напрямків

залучення інвестицій у розвиток житлового фонду; методи економіко-математичного моделювання, нечіткої логіки та лінгвістичної змінної – для розробки математичної моделі інтелектуальної підтримки процесу прийняття оптимальних рішень у сфері модернізації житлового фонду.

Обґрунтованість наукових пропозицій автора, висновків та представлених рекомендацій підтверджується їх апробацією на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях, науковими публікаціями.

Структура і зміст дисертаційної роботи.

Відповідність дисертаційної роботи встановленим вимогам

Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів і висновків.

У дисертації розглянуто теоретико-методологічні і прикладні засади формування, функціонування та оцінювання ефективності організаційно-економічного механізму розвитку житлового фонду.

Перший розділ дисертації присвячений дослідженню теоретичних основ формування організаційно-економічного механізму розвитку житлового фонду. Зокрема, в рамках цього розділу досліджено теоретичну сутність, структуру та особливості розвитку житлового фонду, визначено зміст поняття «критична інфраструктура», роль такої інфраструктури у формуванні економіко-організаційного механізму розвитку житлового фонду, досліджено теоретико-методичні аспекти формування та модернізації організаційно-економічного механізму розвитку житлового фонду.

В другому розділі дисертаційної роботи розглянуто методичні положення та інструментарій оцінювання стану житлового фонду. Зокрема, проаналізовано сучасний стан житлового фонду України та його критичної інфраструктури, проведено оцінку ефективності залучення інвестицій у розвиток житлового фонду, систематизовано світовий досвід використання ефективних інструментів розвитку житлового фонду та перспективи їх застосування в Україні.

В третьому розділі автором розглянуто напрямки удосконалення організаційно-економічного механізму розвитку житлового фонду. Зокрема сформовано методичні основи системи діагностики стану житлового фонду,

запропоновано модель інтелектуальної підтримки прийняття рішень з пошуку оптимальних шляхів модернізації та відновлення житлового фонду, запропоновано напрямки удосконалення організаційно-економічного механізму розвитку та відновлення житлового фонду.

Таким чином, можна стверджувати, що дисертаційна робота є логічною, послідовною та завершеною працею, що виконана автором самостійно. Наукове дослідження оформлене відповідно до встановлених вимог та містить усі необхідні структурні компоненти.

Наукова новизна одержаних результатів

Серед наукових здобутків Маляра С.А. на особливу увагу заслуговують такі:

– розроблена математична модель інтелектуальної підтримки процесу прийняття оптимальних рішень у сфері модернізації житлового фонду на основі використання положень теорії нечіткої логіки, що забезпечило поглиблення прикладних положень вибору проєктів відновлення та розвитку житлового фонду й забезпечення підвищення ефективності функціонування управлінської моделі підтримки такого розвитку;

– науково-концептуальні положення функціонування та трансформації організаційно-економічного механізму розвитку житлового фонду, які системно обґрунтовані через конкретизацію змісту механізму, мети його функціонування, базових компонентів, підсистем і зв'язків між ними, етапів формування і впровадження;

– методичний підхід щодо процесу управління критичною інфраструктурою житлового фонду, у якому виокремлено етап превентивної ідентифікації та оцінки потенційних ризиків і загроз, які можуть деструктивно впливати на функціонування такої інфраструктури, що дало можливість визначити системні напрями забезпечення безпеки житлового фонду;

– класифікація об'єктів критичної інфраструктури, в основі якої автором визначені такі ознаки: за ієрархічним рівнем управління, за формою власності, за

масштабом, за тяжкістю наслідків, за тривалістю відновлення, за вразливістю до негативного впливу, за термінами відновлення, що дало можливість здійснити виокремлення потенційних ризиків для функціонування такої інфраструктури;

– понятійно-категоріальний апарат економічної науки в частині конкретизації сутності дефініції «організаційно-економічний механізм розвитку житлового фонду», яку запропоновано розглядати як сукупність організаційних, економічних методів і інструментів модернізації об'єктів житлового фонду, базових принципів забезпечення їх оновлення і розвитку з урахуванням необхідності узгодження інтересів у цій сфері основних суб'єктів господарювання та врахування особливостей сучасного стану функціонування національної економіки;

– теоретико-прикладні положення розвитку циркулярної економіки, що реалізовано через поглиблення сутності такої моделі, переваг і недоліків її впровадження, деталізацію змісту поняття «технологія циркулярної економіки» та класифікацію сучасних інновацій у цій сфері;

– прикладні напрями трансформації організаційно-економічного механізму розвитку житлового фонду з метою формування сприятливих умов для розширення та відновлення житлового фонду, які були конкретизовані залежно від мети впроваджуваної моделі житлової політики, сучасних реалій соціально-економічного розвитку країни, макробезпекових чинників.

Практичне значення результатів дослідження

Рекомендації автора використані у практичній діяльності Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини (довідка про впровадження №9352.2/23/01 від 09.11.2023); Державної спеціалізованої фінансової установи «Державний фонд сприяння молодіжному житловому будівництву» (довідка про впровадження №1619/008 від 30.10.2023); Фахового коледжу «Універсум» Київського університету імені Бориса Грінченка (довідка про впровадження № 423 від 02.12.2021); Об'єднання співвласників багатоквартирного будинку «Печерська мрія» (довідка про впровадження №1511/23 від 15.11.2023).

***Повнота викладення наукових результатів дисертації
в опублікованих працях***

Основні положення дослідження опубліковано у 28 наукових працях, з яких 1 розділ у колективній монографії, 11 статей – у наукових фахових виданнях України, 3 статті – у наукових виданнях інших держав, включених до міжнародних наукометричних баз даних, 13 тез наукових доповідей.

Наукові публікації відповідають вимогам п. 8, 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р., № 44.

Дотримання норм академічної доброчесності

За результатами аналізу представлених матеріалів не встановлено фактів порушення академічної доброчесності.

Дисертант дотримувався норм та принципів академічної доброчесності, норм законодавства про авторське право, порушень яких, як і академічного плагіату, не виявлено. У дисертації наявні посилання на відповідні джерела, зазначені у списку використаних джерел, визначено особистий внесок автора в опублікованих у співавторстві працях.

***Висновки та пропозиції, що викликають певні сумніви,
зауваження на окремі суперечності та можуть слугувати підґрунтям
дискусії під час захисту дисертації***

1. У дисертаційній роботі не чітко визначений перелік об'єктів критичної інфраструктури і в окремих підрозділах дисертації надається різний перелік таких об'єктів (с. 48-49; с. 60-61). Також доцільно було б визначити позицію автора щодо видів критичної інфраструктури саме у розвитку житлового фонду.

2. У дисертації використовується спектр різних категорій, які стосуються теоретичних положень дослідження інфраструктури житлового фонду, а саме: комунальна інфраструктура (с.115), критична інфраструктура (с. 51-52),

житлово-комунальна інфраструктура (с. 97-98). Автору варто було б більш чіткіше обґрунтувати теоретичну сутність цих видів інфраструктури, їх змістовні відмінності та доцільність використання в дисертації.

3. На с. 58 автор використовує категорію «комунальна інфраструктура», доцільно було б уточнити її сутність та виокремити ті об'єкти, які прийнято відносити до цього виду інфраструктури.

4. У роботі недостатньо уваги приділено опису закордонного досвіду розвитку житлового фонду, детально не обґрунтовані теоретико-методологічні аспекти функціонування організаційно-економічного механізму розвитку житлового фонду та особливості його функціонування в розвинутих країнах.

5. У дисертації недостатня увага приділена фінансовим інструментам та особливостям їх використання для активізації розвитку житлового фонду, не обґрунтовано роль банківських установ та Національного банку України у стимулюванні такого розвитку. При цьому зрозуміло, що роль таких установ є важливою у розбудові всієї галузі будівництва.

6. Доцільно у роботі було більше уваги приділити прикладним питанням впровадження моделі циркулярної економіки в Україні, проаналізувати можливості країни у її використанні зараз, в складних умовах існування українського суспільства, дефіциту фінансових ресурсів (с. 97; с. 129).

7. У дисертаційній роботі варто було поглибити теоретичні та методологічні положення організаційно-економічного механізму розвитку житлового фонду. Зокрема, доцільно було б конкретизувати мету функціонування такого механізму, його цілі, функції. Також автором не визначені принципи його трансформації і розвитку. Відповідно, не зовсім зрозуміло, що в цьому механізмі з методологічної точки зору треба змінити, щоб він почав більш ефективніше функціонувати.

Однак, вказані вище зауваження та дискусійні положення не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи Маляра С.А.

Загальний висновок

Дисертаційне дослідження Маляра Станіслава Анатолійовича на тему «Організаційно-економічний механізм розвитку житлового фонду» є завершеним, самостійним дослідженням, виконаним на актуальну тему, містить положення наукової новизни та має теоретичне і практичне значення.

Дисертація відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. "Про затвердження Вимог до оформлення дисертацій" (з наступними змінами) та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою КМУ від 12 січня 2022 р. № 44.

Зазначене дозволяє зробити висновок, що Маляр Станіслав Анатолійович, автор дисертації «Організаційно-економічний механізм розвитку житлового фонду», заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 «Економіка».

Рецензент:

доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри фінансів,
банківської справи та страхування
Національного університету
«Чернігівська політехніка»
Міністерства освіти і науки України

Максим ДУБИНА

Підпис Дубини М.В. підтверджую,
Вчений секретар
Національного університету
«Чернігівська політехніка»
Міністерства освіти і науки України
д.держ.упр., професор,
професор кафедри
менеджменту та адміністрування

Ігор ОЛІЧЕНКО